

Patiënteninformatie

Oncofreezing bij de vrouw

Inhoud

Inhoud	2
Inleiding.....	3
Omschrijving en doel van de behandeling	3
Effect van de kankerbehandeling op uw vruchtbaarheid.....	3
Oncofreezing of cryopreservatie	4
Vorbereiding op de behandeling	5
Verloop van de behandeling	5
Invriezen van onbevuchte eicellen	5
Invriezen van eierstokweefsel	6
Andere technieken	6
Eierstokken verplaatsen	6
Onderdrukking van de werking van de eierstokken.....	7
Na de kankerbehandeling	8
Terugbetaling	9
Tot slot	9
Wie contacteren bij vragen of problemen?	10
Persoonlijke notities/ vragen	11

AZ Turnhout heeft deze informatiefolder met de grootste zorg opgemaakt. De inhoud ervan is echter algemeen en indicatief. De folder omvat niet alle medische aspecten. Hij vervangt de raadpleging bij je zorgverlener niet. Mocht deze folder vergissingen, tekortkomingen of onvolledigheden bevatten dan zijn AZ Turnhout, personeel en artsen hiervoor niet aansprakelijk.

Inleiding

Deze brochure geeft u meer informatie over oncofreezing bij de vrouw. U leest hier meer over de behandeling en eventuele nazorg. Neem deze brochure mee als u naar het ziekenhuis komt.

Het is onmogelijk om in deze brochure alle details voor elke situatie te beschrijven. Aarzel daarom niet om extra vragen te stellen aan uw arts of verpleegkundige.

Vraag vooraf info over de kostprijs verbonden aan deze behandeling. Op www.azturnhout.be/kostprijs kunt u een online prijsraming vragen van veel voorkomende ingrepen en behandelingen. U kan ook onze dienst patiëntenadministratie contacteren:

- 014 44 41 67 (bereikbaar tussen 8.30 – 12 uur en 13.30 – 16 uur)
- kosteninfo@azturnhout.be

Omschrijving en doel van de behandeling

Effect van de kankerbehandeling op uw vruchtbaarheid

Bij de geboorte heeft een vrouw een bepaald aantal eicellen in haar eierstokken, gemiddeld is dit 1 tot 2 miljoen. Deze voorraad neemt geleidelijk af tot aan de menopauze. Als de voorraad op is, kan uw lichaam geen nieuwe eicellen meer aanmaken.

Chemotherapie en radiotherapie (of bestraling) kunnen de eicellen aantasten en/of de uitrijping van de eicellen doen verminderen.

Chemotherapie is gericht om snel delende kankercellen te treffen, maar remt helaas ook de deling van gezonde cellen. Ook eicellen delen zich in de loop van de menstruatiecyclus. Wanneer deze deling stopt door chemotherapie valt uw cyclus stil en blijft de menstruatie uit. Daardoor kan u onvruchtbaar zijn tijdens een kankerbehandeling.

Het is mogelijk dat uw menstruele cyclus zich maanden of jaren na de kankerbehandeling terug herstelt met een mogelijkheid tot een spontane zwangerschap. Dit is moeilijk te voorspellen en afhankelijk van verschillende factoren, zoals:

- het type en de dosis van de therapie
- de leeftijd van de vrouw
- de status van uw voortplantingsorganen voorafgaand aan de behandeling.

De kans om op een natuurlijke manier zwanger te worden na een kankerbehandeling daalt met de leeftijd.

Bij **radiotherapie** is de plaats van de bestraling ook een belangrijke factor. Rechtstreekse bestraling van de eierstokken veroorzaakt bijna altijd blijvende schade. De eierstokken produceren dan geen hormonen meer, waardoor de vrouw vervroegd in de menopauze terechtkomt en onvruchtbaar is.

Oncofreezing of cryopreservatie

Gelukkig bestaan er verschillende technieken om de vruchtbaarheid te bewaren. Dit noemen we fertiliteitspreservatie. Eén van deze methoden is het **afnemen, invriezen en bewaren van eicellen, embryo's of eierstokweefsel**. Dit noemen we oncofreezing of cryopreservatie. Deze methode moeten we vóór de start van de kankerbehandeling uitvoeren. We plannen dit altijd in overleg met uw behandelend oncoloog, en enkel indien dit mogelijk en haalbaar is. Tijdens en na de behandeling zijn er minder mogelijkheden om eicellen of eierstokweefsel in te vriezen.

U komt ook in aanmerking voor oncofreezing als u drager bent van een genetische mutatie en daarvoor een preventieve ovariëctomie (= verwijderen van eierstokken) moet laten uitvoeren wegens een hoog risico op borst- en/of eierstokkanker.

Vorbereiding op de behandeling

Uw behandelende oncoloog of hematoloog zal met u bespreken of de behandeling effect kan hebben op uw vruchtbaarheid. In dat geval zal hij/zij u zo snel mogelijk doorverwijzen naar een fertiliteitsarts.

Bij kanker moeten patiënten meestal snel met de behandeling starten en is er niet veel tijd om een vruchtbaarheidsbewarende methode uit te voeren. Aarzel niet om uw oncoloog hier zelf over aan te spreken wanneer u zich zorgen maakt.

De fertiliteitsarts zal samen met uw behandelende oncoloog of hematoloog bekijken voor welke fertiliteitspreservatie methode(n) u in aanmerking komt.

Verloop van de behandeling

Invriezen van onbevuchte eicellen

Vrouwen die voor een kankerbehandeling staan en een kinderwens hebben, kunnen ervoor kiezen om onbevuchte eicellen te laten invriezen. Dit kan enkel wanneer de start van uw behandeling nog minstens 2 weken kan worden uitgesteld. De **hormoontherapie** die u moet volgen voor rijping van de eicellen vraagt de nodige tijd (+/- 14 dagen). We willen immers voldoende rijpe eicellen om de kans op zwangerschap na de kankerbehandeling te vergroten.

Wanneer de eicellen rijp zijn, gaan we deze aspireren. Hiervoor worden de follikels (ei-blaasjes met daarin de eicellen) één voor één aangeprikt met een punctienaald. Dit noemen we een eicel pick-up.

Na de kankerbehandeling kunt ervoor kiezen om de eicellen te laten bevruchten met zaadcellen van uw partner (of in sommige gevallen een donor). De bevruchting gebeurt via **ICSI**, waarbij één zaadcel rechtstreeks in de eicel wordt geïnjecteerd.

Hierna kunnen we na 5 dagen een **embryo terugplaatsen in uw baarmoeder** (indien er een embryo gevormd werd). Zo kunnen we proberen om een zwangerschap tot stand te brengen.

De bewaring, bevruchting en terugplaatsing van de bevruchte eicellen gebeurt niet in AZ Turnhout, maar in het **Universitair Ziekenhuis Antwerpen (UZA)**. Dit is een erkend universitair IVF-centrum waarmee we samenwerken. Eicellen worden na de pick-up onmiddellijk getransporteerd vanuit AZ Turnhout naar het UZA voor invriezen.

De eicellen worden gedurende 10 jaar bewaard. Als u de bewaartijd wenst te verlengen, kan dit op eigen kosten. Bij speciale indicaties kunnen ook embryo's (bevruchte eicellen) ingevroren worden. Uw arts zal dit met u bespreken.

Invriezen van eierstokweefsel

Afhankelijk van het type van de behandeling en de kanker is het invriezen van eicellen (of embryo's) niet mogelijk. Dit is meestal het geval wanneer er geen tijd meer is om een hormoonstimulatie toe te passen. In dat geval kan u eierstokweefsel laten invriezen. Dit weefsel bestaat uit niet-uitgerijpte eicellen. Deze methode wordt niet toegepast in AZ Turnhout, hiervoor zullen we u doorverwijzen naar een universitair centrum.

Andere technieken

Naast oncofreezing bestaan er nog andere vruchtbaarheidsbewarende technieken zoals het verplaatsen van de eierstokken in geval van radiotherapie en het onderdrukken van de werking van de eierstokken met antihormonen bij borstkanker. Deze methoden worden beiden uitgevoerd door uw behandelende gynaecoloog in ons ziekenhuis en gebeuren steeds in samenspraak met de oncoloog of hematoloog.

Eierstokken verplaatsen

Wanneer uw kleine bekken bestraald moet worden (radiotherapie) kan dit uw eierstokken beschadigen. Dit geeft een hoge kans op onvruchtbaarheid. In sommige gevallen kunnen we de eierstokken verplaatsen (hoger in de buik) via een kijkoperatie (= laparoscopie).

Door de eierstokken te verplaatsen naar een plaats buiten het directe bestralingsgebied is er minder kans op schade en blijft de werking van de eierstokken zoveel mogelijk behouden. Indien nodig worden de eierstokken na de radiotherapie teruggeplaatst.

Onderdrukking van de werking van de eierstokken

Bij borstkanker kan de werking van de eierstokken tijdelijk onderdrukt worden door toediening van anti-hormonen. De anti-hormonen worden toegediend onder de vorm van injecties tijdens de chemotherapie. Ze brengen de eierstokken in een rustfase. Hierdoor stopt de menstruatie.

Deze behandeling heeft als doel de gevoeligheid van de eicellen te verminderen en daardoor het verlies van eicellen door chemotherapie te beperken.

Deze behandeling kunnen we ook uitvoeren ook in combinatie met het invriezen van eicellen, embryo's of eierstokweefsel.

Na de kankerbehandeling

Het herstellen van kanker kost tijd. Dat geldt ook wanneer de kankerbehandeling is afgelopen. U heeft veel meegemaakt en het is normaal dat u dit alles nog even moet verwerken. Waarschijnlijk komt na een tijdje de vraag wat de impact van de kankerbehandeling op uw vruchtbaarheid is geweest.

Het is moeilijk te voorspellen of en wanneer uw vruchtbaarheid terug herstelt na een kankerbehandeling. De terugkeer van uw menstruatie kan maanden tot jaren duren. Bij borstkanker bijvoorbeeld is er soms nog een aanvullende hormoonbehandeling nodig waardoor uw menstruatie langer onderdrukt blijft. Als de menstruatiecyclus terug start, is het mogelijk om spontaan zwanger te worden. Toch zien we dan nog regelmatig een verminderde vruchtbaarheid bij vrouwen na een kankerbehandeling.

Via enkele onderzoeken kunnen we nagaan wat het effect van een kankerbehandeling op uw vruchtbaarheid is geweest. U kan hiervoor een afspraak maken bij een fertiliteitsarts. Via onder andere bloednames en echografieën kan de gynaecoloog de werking van de eierstokken en de eicelvoorraad opvolgen en beoordelen. De gynaecoloog zal de resultaten met u bespreken en mogelijke behandelingen voorstellen. We raden aan om deze onderzoeken pas te laten uitvoeren vanaf 6 maanden na afloop van de kankerbehandeling.

Als uit de resultaten blijkt dat u minder vruchtbaar bent, kan **medisch begeleide voortplanting** (MBV) u helpen bij uw kinderwens, zeker als u preventief voorplantingscellen hebt laten bewaren. Uw fertiliteitsarts zal een MBV enkel opstarten in samenspraak met uw behandelende oncoloog of hematoloog. We moeten zeker zijn dat uw gezondheidstoestand het toelaat om veilig zwanger te kunnen zijn.

Terugbetaling

Sinds 2017 voorziet het RIZIV een terugbetaling voor de afname en het invriezen van eicellen voor een periode van 10 jaar voor patiënten die aangesloten zijn bij een Belgisch ziekenfonds, de zogenaamde onco-conventie. U betaalt hierdoor enkel het remgeld.

Voorwaarden:

- De afname van eicellen (= eicel pick-up) gebeurt voor de 38ste verjaardag.
- De afname en het invriezen gebeurt in een ziekenhuis dat een overeenkomst heeft met het RIZIV.

Als u de eicellen langer dan 10 jaar wil bewaren betaalt u maximaal 50 euro per jaar.

Tot slot

Wat als u ondanks het toepassen van bovenstaande methoden toch onvruchtbaar bent na de oncologische behandeling?

Eén van de mogelijkheden om via een eigen zwangerschap ouder(s) te worden zijn anonieme gedoneerde eicellen. De gedoneerde eicellen worden dan in het labo bevrucht met zaadcellen van uw partner. Hierna plaatsen we het embryo in in uw baarmoeder.

Een ander alternatief zijn gedoneerde embryo's afkomstig van wensouders die zelf een IVF/ICSI-behandeling hebben ondergaan en hun overtallige embryo's hebben afgestaan. Hier is het dan het ontdooide embryo dat we teruggeplaatsen in uw baarmoeder. Jammer genoeg is het aanbod aan donoreicellen en donorembryo's niet in overeenstemming met de vraag ernaar. Er is een wachtlijst.

Wanneer, door een medische oorzaak of een persoonlijke keuze, geen van bovenstaande een uitkomst biedt, dan zijn er de opties van pleegouderschap of adoptie.

Wie contacteren bij vragen of problemen?

Heeft u na het lezen van deze brochure nog vragen? Stel ze ons gerust. We wensen u zo goed mogelijk te begeleiden doorheen het volledige proces.

De fertiliteitspsycholoog van AZ Turnhout biedt professionele begeleiding aan wensouder(s) met vruchtbaarheidsproblemen en dus ook aan patiënten die een oncologische behandeling starten of ondergaan (hebben). Hij/zij kan u ook helpen bij moeilijke beslissingen of keuzes die u moet nemen die betrekking hebben op uw kindwens. Spreek uw behandelde gynaecoloog of één van de fertiliteitsvroedvrouw gerust aan als u een gesprek wenst.

Fertiliteitskliniek

campus campus Sint-Jozef
Steenweg op Merksplas 44
2de verdieping

014 44 44 20

fertiliteit@azturnhout.be

Dokter A. Verest
Dokter T. Beukeleirs

Persoonlijke notities/ vragen

Als u vragen of opmerkingen hebt, kunt u die hier noteren. Zo hebt u ze altijd bij tijdens een gesprek met uw arts of verpleegkundige.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

AZ Turnhout vzw

www.azturnhout.be

info@azturnhout.be

014 40 60 11

Campus Sint-Jozef

Steenweg op Merksplas 44
2300 Turnhout

Campus Sint-Elisabeth

Rubensstraat 166
2300 Turnhout

Inhoud	2
Inleiding	3
Omschrijving en doel van de behandeling	3
Effect van de kankerbehandeling op uw vruchtbaarheid.....	3
Oncofreezing of cryopreservatie	4

V.U. : Jo Leysen • gedelegeerd bestuurder AZ Turnhout vzw (vertegenwoordiger Eleyas bv)
Steenweg op Merksplas 44 • 2300 Turnhout

Verloop van de behandeling	5
Invriezen van onbevuchte eicellen	5
Invriezen van eierstokweefsel	6
Andere technieken	6
Na de kankerbehandeling	8
Terugbetaling	9
Tot slot	9
Wie contacteren bij vragen of problemen?	10
Persoonlijke notities/ vragen	11